

Herziening belasting dreigt uit zicht te raken

De belangrijkste vraag zal zijn: nivelleren of denivelleren?

Laurens Berentsen
Amsterdam

De onderhandelaars namens VVD, CDA, D66 en GroenLinks hebben dinsdag gesproken over hoe de inkomensverdeling in Nederland eruit komt te zien als zij erin slagen samen een nieuw kabinet te vormen. De vraag 'nivelleren of denivelleren' is mogelijk een grotere splijtzwam in de formatiebesprekingen dan de radicale fiscale vergroening die GroenLinks voor ogen staat.

VVD-leider Mark Rutte heeft de lat voor de fiscale paragraaf van het volgende regeerakkoord hoog gelegd. In zijn eerste gesprek met verkenner en partijgenoot Edith Schippers zette de demissionaire minister-president lastenverlaging voor de middenklasse in combinatie met een herziening van het belastingstelsel, bovenaan op zijn lijstje met de belangrijkste vijf opgaven voor het nieuwe kabinet.

Fiscalisten nemen de woorden van Rutte met een flinke korrel zout. 'Politici komen er altijd mee weg als ze zeggen dat ze de belastingen willen hervormen door een of twee regelingen aan te passen', zegt Koen Caminada, hoogleraar sociale en fiscale regelgeving aan de Universiteit Leiden. 'Maar dat is iets anders dan de structuur echt te veranderen. Zo'n herziening komt er in de komende kabinetsperiode niet.'

'Rutte heeft er de afgelopen vier

jaar weinig van laten blijken dat hij het belastingstelsel wil herzien', zegt Peter Kavelaars, hoogleraar fiscale economie aan de Erasmus Universiteit en directeur van het wetenschappelijk bureau van Deloitte. 'Ik heb de laatste jaren geen enkele indicatie gekregen dat er een herziening komt. Ik verwacht er niet veel van.'

Beide hoogleraren zaten in commissies die voorbereidend werk deden voor een herziening van het belastingstelsel, respectievelijk de commissie-Van Dijkhuizen (2013) en de commissie-Van Weeghel (2010). 'Beide rapporten zijn in een la verdwenen', aldus Kavelaars.

Los van inhoudelijke verschillen van mening tussen de partijen die aan de onderhandelingstafel zitten, voeren de wetenschappers praktische argumenten aan om de stelligheid te onderbouwen waarmee zij de kans op een belastingherziening op nul inschatten. 'Een echte herziening vergt veel voorbereiding, dat lukt niet in één kabinetsperiode', zegt Caminada. 'De laatste grote herziening, van 2001, had een doorlooptijd van meer dan acht jaar.'

'Bij het ministerie van Financiën en de Belastingdienst ontbreekt de capaciteit voor een herziening van het stelsel', vult Kavelaars aan. 'Mochten de onderhandelaars er al uitkomen, dan trapt het ministerie op de rem. Dat heeft de komende jaren zijn handen meer dan vol aan de invoering van de Europese richt-



Een fotomoment aan het begin van de formatiebesprekingen op 29 maart. Op de voorgrond Mark Rutte van de VVD, links naast hem Jesse Klaver van GroenLinks.

FOTO: MAARTEN HARTMAN/HH

Formatie

Vanwege opname in het ziekenhuis van de moeder van Klaver heeft informateur Schippers besloten de onderhandelingen op te schorten tot na de Pasen.

lijnen tegen belastingontwijking door multinationals.'

Het achterwege blijven van een grootschalige verbouwing betekent nog niet dat het de komende vier jaar windstil blijft aan het fiscale front. Er liggen voldoende urgente problemen op tafel, die om een oplossing schreeuwen en waarvan de probleemanalyses van de vier partijen bovendien niet eens zo gek ver uiteenlopen. De standpunten over de beste oplossingen liggen echter ver uit elkaar.

Zo vindt iedereen dat de lasten op arbeid moeten worden verlaagd. Over de wijze waarop dat dient te gebeuren speelt echter de klassieke tegenstelling op tussen rechts en links.

De VVD, pleitbezorger van een

kleinere overheid, beloofde burgers en bedrijven voor de verkiezingen een lastenverlichting van € 12 mrd. GroenLinks, verdediger van de collectieve sector, bracht in haar verkiezingsprogramma de lasten op inkomen en arbeid weliswaar terug met € 26,5 mrd, maar stelde daar eenzelfde opbrengst tegenover door de milieuvervuiling, vermogen en winst zwaarder te belasten. CDA en D66 zitten tussen deze uitersten in; het CDA meer aan de kant van de VVD en D66 meer in de buurt van GroenLinks.

De effecten op de inkomensverdeling zijn navenant. Wie weinig verdient, is voor zijn inkomen nu eenmaal sterker afhankelijk van herverdeling via belastingen en in-

komenstoeslagen dan de beter betaalden. Bij VVD en CDA nemen de inkomensverschillen tussen beide groepen toe, bij GroenLinks en D66 worden die kleiner.

De belastingparagraaf in het verkiezingsprogramma van GroenLinks had als titel 'Nieuwe nivellering'. Dat het onderwerp de partij na aan het hart ligt, bleek ook in het laatste lijsttrekkersdebat voor de verkiezingen. Aanvoerder Jesse Klaver legde zijn CDA-collega Sybrand Buma op de pijnbank over het feit dat vier keer het minimumloon verdient er in de plannen van de christendemocraten tien keer zoveel op vooruit zou gaan als iemand die minder dan 175% van het minimumloon krijgt.

Over de vergaande vergroening van het belastingstelsel zei Klaver in de verkiezingscampagne dat die nodig is om de klimaatdoelstellingen voor 2050 te halen die najaar 2015 in Parijs zijn afgesproken. De leider van GroenLinks hield nadrukkelijk de mogelijkheid open om die doelstellingen langs een andere weg dichterbij te brengen.

De tegenstelling tussen nivelleren en denivelleren daarentegen speelt telkens op bij fiscale problemen die een volgend kabinet niet kan negeren. Zo zijn alle partijen aan de onderhandelingstafel het erover eens dat het fictieve rendement in de vermogensrendementsheffing (box 3) moet verdwijnen. Bij VVD, CDA en D66 leidt dit tot een lastenverlichting. GroenLinks wil de omstreden heffing vervangen door een progressieve belasting op vermogensaanwas. Eigenaren van grotere vermogens draaien op voor de lastenverzwaring die hieruit voortvloeit.